Kiertotalous työpaikalla

Tavoite

Tämän työpaikkatehtävän tavoitteena on kartoittaa yrityksen tai muun työpaikan osalta, kuinka hyvin kiertotalous toteutuu se toiminnassa sekä tunnistaa, millaisia liiketoimintamahdollisuuksia kiertotalous voisi yritykselle tuoda.

Ennen tehtävää on hyvä perehtyä kiertotalouden perusteisiin. Lyhyen johdannon kiertotalouteen löydät esim. osoitteesta: https://nyvuosiyrittajana.fi/tyokalupakki/vastuullinen-liiketoiminta/kiertotalous/

Lyhyt video kiertotaloudesta löytyy os. https://www.youtube.com/watch?v=_dJMWnVQUUc

Sitra on koonnut Kiertotalouden kiinnostavimmat –listan, jolla esitellään Suomen inspiroivimmat kiertotalouden yritysesimerkit. Lista löytyy os. https://www.sitra.fi/hankkeet/kiertotalouden-kiinnostavimmat/#yritysesimerkit

Tehtävän suorittaminen

Tutustu ensin itse alla oleviin kysymyksiin ja selvitä itsellesi etukäteen, mitä termit tarkoittavat.

Käykää kysymykset läpi työpakkaohjaajasi kanssa yhdessä keskustellen ja valitkaa kunkin taulukossa olevan toimintatavan kohdalta parhaiten sopiva vaihtoehto: A. toteutuu jo nyt yrityksessä, B. ei vielä toteudu, mutta soveltuisi yritykselle tai C. ei sovellu yritykselle

Voitte kirjata lomakkeelle myös huomioita ja kommentteja, esim. millä rajauksilla toimintatapa toteutuu tai soveltuu yritykselle.

Osa kiertotalouden liiketoimintamalleista soveltuu parhaiten yrityksille, jotka valmistavat jotain tuotteita. Jos yritys/työpaikka ei itse valmista tuotteita, voi toimintatapoja arvioida soveltaen. Esimerkiksi jos yritys myy tuotteita, soveltuisiko toimintatapa myytäviin tuotteisin? Tai voisiko yritys soveltaa toimintatapaa omissa hankinnoissaan?

Tehkää lopuksi yhteenveto lopussa olevaan taulukkoon.

1. Tuotteen elinkaaren pidentäminen

Kun tuotetta käytetään mahdollisimman pitkään, tarve uusien tuotteiden ostamiseen ja valmistamiseen vähene. Luonnonvaroja säästyy ja valmistuksesta aiheutuvat ympäristöhaitat vähenevät. Elinkaaren kannalta suunnitteluvaihe on ratkaisevan tärkeä. Tuote on suunniteltava siten, että sen huoltaminen ja korjaaminen on mahdollista ja tuote voidaan päivittää tai uudelleen valmistaa.

Tuotteen elinkaari tarkoittaa tässä sitä aikaa, jonka tuote on käytössä ennen käytöstä poistamistaan. Kiertotaloudessa tavoitteena on pitää tuotteet käytössä mahdollisimman pitkään. Jos tuotteen elinkaari on pitkä, niin asiakkaan tarvitsee ostaa uusia tuotteita harvemmin ja yritys voi säästää esimerkiksi materiaalikustannuksissa.

Toimintapa	**A. On jo käytössä, toteutuu**	**B. Soveltuisi, ei vielä toteudu**	**C. Ei sovellu**	**Kommentit ja huomiot**
Yritys valmistaa tai myy tuotteita, jotka ovat kestäviä				
Yrityksen valmistamat tai myymät tuotteet ovat muunneltavia, päivitettäviä ja huollettavia				
Yrityksen omassa tuotekehityksessä otetaan huomioon pitkä käyttöikä, huollettavuus, korjattavuus ja päivitettävyys sekä (materiaalin) kierrätettävyys				
Yritys opastaa asiakkaitaan tuotteiden käyttöön ja huoltoon, jotta käyttöikä olisi mahdollisimman pitkä.				
Yritys tarjoaa (tuotteisiinsa) korjaus- ja huoltopalveluita				
Yritys tarjoaa palveluita tuotteiden päivitykseen ja muokkaamiseen				
Yrityksellä on käytössä toimintatapoja tuotteiden huollon tarpeen ennakointiin				

2. Tuote palveluna

Yritys voi päättää, että se ei myykään asiakkaalle tuotetta vaan palvelua. Palvelu tarkoittaa tässä sitä, että tuote on kyllä asiakkaalla käytössä, mutta se säilyy yrityksen omistuksessa. Yritys lupaa huolehtia siitä, että tuote toimii jatkuvasti parhaalla mahdollisella tavalla. Palvelua ostaessaan asiakas ei maksa tuotteesta ostohintaa vaan hän maksaa siitä, että saa tuotteesta sen hyödyn, mitä haluaa.

Tällä tavalla toimiva yritys luo läheisempiä ja pitkäaikaisempia asiakassuhteita kuin yritys, joka pyrkii vain myymään tuotteitaan. Myös tulovirtaa syntyy pidemmällä ajalla kuin tuotemyynnissä. Yritys vastaa tuotteen kunnossapidosta ja korjauskustannuksista. Siksi yrityksen kannattaa valmistaa vain laadukkaita ja kestäviä tuotteita.

Jos asiakas ei enää halua tätä tuotetta, yritys ottaa sen takaisin ja voi toimittaa sen jollekin toiselle asiakkaalle. Siksi yrityksen ei tarvitse tuottaa jatkuvasti uusia tuotteita myytäväksi. Asiakkaalle on kätevää, että hänen ei tarvitse sijoittaa rahaa hankintaan, ja hän pääsee helposti eroon turhaksi käyneestä tuotteesta.

Toimintapa	**A. On jo käytössä, toteutuu**	**B. Soveltuisi, ei vielä toteudu**	**C. Ei sovellu**	**Kommentit ja huomiot**
Yritys tarjoaa asiakkaille palvelua tuotteen sijaan esimerkiksi vuokraamalla tai liisaamalla.				
Vuokrattavien/liisattavien tuotteiden suunnittelussa on otettu huomioon, että niitä voidaan yhden asiakkaan käytön jälkeen tarjota toiselle asiakkaalle.				
Yritys ottaa vastaan asiakkailta käytöstä poistettuja tuotteita ja tarvittaessa huoltaa tai päivittää ne ja myy uudelleen				
Asiakkaille tarjotaan palvelun avulla joustavuutta (esim. tuotteen vaihto suurempaan/pienempään tarpeiden muuttuessa).				

3. Resurssitehokkuus ja kierrätys

Kierrätys tarkoittaa käytöstä poistettujen tuotteiden ja materiaalien raaka-aineiden hyödyntämistä uusien tuotteiden ja materiaalien valmistuksessa. Kierrätysraaka-aine voi olla peräisin kuluttajilta tai kaupoista. Se voi myös olla esimerkiksi jonkin tehtaan tuotannosta ylijäävää materiaalia. Joskus useampi yritys hakeutuu samalle alueelle ja toimii yhdessä niin, että yhden yrityksen ylijäämämateriaali ja resurssit sopivat toisen yrityksen raaka-aineeksi.

Resurssitehokkuus ja kierrätys on mahdollista kaikissa yrityksissä. Niiden avulla yritys säästää jäte-, materiaali- ja energiakustannuksissa. Samalla yrityksen ympäristövaikutukset pienenevät. Jotkut yritykset erikoistuvat resurssitehokkuuden ja kierrätyksen osaamiseen ja myyvät tätä osaamista muille yrityksille.

Yritysten tulisi suunnitella tuotteensa niin, että niiden materiaalit ja raaka-aineet on mahdollista kierrättää käytön jälkeen. Yritys voi pyytää asiakkaitaan myös palauttamaan käytetyn tuotteen yritykseen. Näin yritys saa raaka-ainetta uusien tuotteiden valmistamiseen.

Toimintapa	**A. On jo käytössä, toteutuu**	**B. Soveltuisi, ei vielä käytössä**	**C. Ei sovellu**	**Kommentit ja huomiot**
Tuotteen tai palvelun valmistus ja koko arvoketju on suunniteltu niin, että materiaaleja ja energiaa käytetään tehokkaasti.				
Materiaalien ja energian kulutusta seurataan ja kulutusta pyritään järjestelmällisesti pienentämään				
Syntyvät jätteet lajitellaan tehokkaasti ja pyritään ohjaamaan kierrätykseen, jossa jätteet hyödynnetään ensisijaisesti materiaalina ei energiana.				
Jätteistä, ylijäämämateriaaleista ja käytetyistä tuotteista valmistetaan uusia raaka-aineita ja tuotteita.				
Yritys varmistaa, että käytön jälkeen tuotteet ja materiaalit saadaan takaisin ja kiertoon (esim. varmistamalla, että asiakas osaa toimittaa tuotteen oikein kierrätettäväksi).				

Jos tuotetta ei voisi enää käyttää sellaisenaan uudelleen, yritys ottaa sen silti vastaan asiakkaalta ja purkaa tuotteen. Osia hyödynnetään esimerkiksi varaosina tai uusien tuotteiden raaka-aineena.				
Tuotesuunnittelussa on otettu huomioon, että sen osat ja materiaalit palautetaan uudelleen käyttöön, kun se on palautunut asiakkaalta (esim. helppo purettavuus).				
Yritys tuottaa palvelua, joka auttaa asiakasta toimimaan resurssitehokkaasti eli materiaaleja ja energiaa säästäen				

4. Jakamisalustat

Monilla kuluttajilla ja yrityksillä on paljon sellaista tavaraa tai omaisuutta, jota käytetään vain harvoin. Esimerkiksi akkuporakonetta käytetään kotitaloudessa keskimäärin vain kahdeksan minuuttia koko sen elinkaaren aikana. Voisiko näihin tuotteisiin sijoitetun rahan ja luonnonvarat saada tuottamaan paremmin?

Kuluttajat hyötyvät jakamisalustoista, koska heidän ei tarvitse ostaa joka tilanteeseen uutta tuotetta, vaan he voivat hankkia edullisesti sopivan tuotteen kulloiseenkin väliaikaiseen tarpeeseen. Sen ansiosta tarvitaan vähemmän uusia tuotteita. Tuotannossa kuluu vähemmän luonnonvaroja ja aiheutuu vähemmän haittaa ympäristölle.

Jakamisalustoja voidaan käyttää esimerkiksi käytettyjen tavaroiden kauppaan, vuokraamiseen, lainaamiseen ja vaihtamiseen käyttäjien kesken. Yritys voi erikoistua siihen, että se tarjoaa alustan, jonka kautta muut voivat jakaa tuotteitaan. Näin yrityksen ei tarvitse itse tuottaa mitään. Se perii alustan käytöstä erilaisia palvelumaksuja tai myy mainostilaa. Näin toimii esimerkiksi Airbnb tai Tori.fi.

Toimintapa	**A. On jo käytössä, toteutuu**	**B. Soveltuisi, ei vielä käytössä**	**C. Ei sovellu**	**Kommentit ja huomiot**
Yrityksen sisäisiä resursseja hyödynnetään tehokkaasti (esim. tilat, työvälineet ja laitteet) ja käyttöastetta seurataan				
Yritys hyödyntää yhteisiä jakoalustoja tuotteiden ja resurssien käytössä, saavutettavuudessa tai omistuksessa (esimerkiksi vajaakäytössä olevien koneiden ja tavaroiden vuokraaminen tai vaihto)				
Yritys käyttää nettiä yhdistämään asiakkaat tarvitsemiinsa palveluihin				

5. Uusiutuvuus

Kiertotaloudessa pyritään siihen, että öljyä ja muita fossiilisia polttoaineita ei enää käytettäisi energian tuottamiseen tai tuotteiden raaka-aineena. Energiaa tuotettaisiin esimerkiksi tuuli- ja aurinkovoimalla. Materiaalit tehtäisiin uusiutuvista luonnonvaroista, kuten puusta tai levistä. Ne olisivat käytössä muovia vastaavia, mutta kierrätettäviä tai luonnossa hajoavia. Niillä korvattaisiin nykyisiä materiaaleja, joista monet ovat myrkyllisiä, saastuttavia ja ei-kierrätettäviä.

Maailmassa on rajallisesti uusiutumattomia luonnonvaroja, ja niistä käydään kovenevaa kilpailua. Kun yritys käyttää uusiutuvia luonnonvaroja, se ei ole enää yhtä riippuvainen yhä kalliimmiksi käyvistä raaka-aineista. Myös asiakkaat arvostavat yhä enemmän uusiutuvista materiaaleista valmistettuja, turvallisia ja kierrätettäviä tuotteita.

Toimintapa	**A. On jo käytössä, toteutuu**	**B. Soveltuisi, ei vielä käytössä**	**C. Ei sovellu**	**Kommentit ja huomiot**
Tuotesuunnittelussa valitaan käytettäväksi uusiutuvia, kierrätettäviä ja biohajoavia materiaaleja.				
Yritys valmistaa ja myy uusiutuvia raaka-aineita ja niihin liittyvää osaamista muille yrityksille.				
Yrityksessä käytetään uusiutuvaa energiaa fossiilisilla tuotetun energian sijaan.				
Yritys käyttää vain vastuullisesti tuotettuja raaka-aineita ja tuotteita.				
Yritys käyttää kierrätysmateriaaleja tai niistä valmistettuja tuotteita.				
Yritys auttaa asiakkaitaan toimimaan ympäristöystävällisesti, esimerkiksi vähentämään jätteitään tai päästöjään.				

Yhteenvetotaulukko

Liiketoimintamalli	A-vastauksia yhteensä	B-vastauksia yhteensä	C-vastauksia yhteensä
1. Tuotteen elinkaaren pidentäminen (7)			
2. Tuote palveluna (4)			
3. Resurssitehokkuus ja kierrätys (8)			
4. Jakamisalustat (3)			
5. Uusiutuvuus (6)			
Kaikki liiketoimintamallit yhteensä:			

Jos arvioidussa liiketoimintamallissa on vähintään puolet A-vastauksia, onneksi olkoon, yritys toteuttaa kiertotaloutta toiminnassaan!

Jos arvioidussa liiketoimintamallissa on vähintään puolet B-vastauksia, tämä kiertotalouden liiketoimintamalli voisi tarjota yritykselle uusia mahdollisuuksia liiketoimintaan.

Havainnot ja johtopäätökset: (esim. mitä kiertotalouden toimintamalleja yritys/työpaikka voisi ottaa käyttöön?)